

DIANA-MARIA DRIGĂ

**SUSTENABILITATEA FISCALĂ
PRIN REZILIENȚĂ INSTITUȚIONALĂ**

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

Colecția **ȘTIINȚE ECONOMICE**

Coordonator colecție: Prof. univ. dr. Doctor Honoris Causa Constantin BRĂȚIANU, Departamentul UNESCO pentru Administrarea Afacerilor, Academia de Studii Economice, București

Referenți științifici colecție:

Prof. univ. dr. Alexeis GARCIA-PEREZ, Universitatea Aston, Birmingham, Marea Britanie

Prof. univ. dr. Ștefan Andrei NEȘȚIAN, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Prof. univ. dr. Dan-Cristian DABIJA, Facultatea de Științe Economice și Administrarea Afacerilor, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Referenți științifici carte:

Prof. univ. dr. Ene DINGA, Cercetător științific gradul 1, Centrul de Cercetări Financiare și Monetare „Victor Slăvescu” al Institutului Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu” – Academia Română

Prof. univ. dr. Camelia OPREAN-STAN, Facultatea de Științe Economice, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Redactor: Laura Nicolescu

Tehnoredactor: Ameluța Vișan

Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DRIGĂ, DIANA-MARIA

Sustenabilitatea fiscală prin reziliență instituțională / Diana-Maria Drigă. - București :

Editura Universitară, 2025

Conține bibliografie

ISBN 978-606-28-2002-2

336

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062820022

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2025

Editura Universitară

Editor: Vasile Muscalu

B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București

Tel.: 021.315.32.47

www.editurauniversitara.ro

e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: 021-315.32.47/ 0745 200 718/ 0745 200 357

comenzi@editurauniversitara.ro

www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

LISTA FIGURILOR	8
LISTA TABELELOR.....	9
LISTA GRAFICELOR	10
ACRONIME ȘI ABREVIERI	11
INTRODUCERE.....	12
CONSIDERAȚII METODOLOGICE.....	18
CAPITOLUL 1. FENOMENUL FISCAL – ASPECTE CONCEPTUALE.....	19
1.1. Bunuri publice – externalități pozitive.....	21
1.1.1. Literatura de specialitate	21
1.1.2. Definierea conceptului de bun public	26
1.2. Fenomenul fiscal.....	28
1.2.1. Trăsăturile fenomenului fiscal.....	30
1.3. Comportamentul fiscal.....	31
1.4. Politica fiscală.....	34
1.4.1. Clasificarea politicii publice.....	36
1.4.2. Definierea conceptului de politică fiscală.....	38
1.5. Modelarea politicii fiscale.....	39
CAPITOLUL 2. SUSTENABILITATEA SISTEMELOR.....	43
2.1. Sistemul	43
2.2. Staționaritate - stabilitate - sustenabilitate	48
2.3. Definierea conceptului de sustenabilitate	52
2.4. Autopoieza ca specie a sustenabilității.....	55
2.5. Formalizarea sustenabilității	57
CAPITOLUL 3. SUSTENABILITATEA FISCALĂ.....	60
3.1. Conceptul de sustenabilitate fiscală	60
3.2. Sustenabilitatea fiscală discreționară	61

3.2.1. Caracteristicile politicii fiscale discreționare	61
3.2.2. Aspecte de sustenabilitate în politica fiscală discreționară	62
3.3. Stabilizatori fiscali automați	63
3.3.1. Literatura de specialitate	63
3.3.2. Definirea conceptului de stabilizator fiscal automat	64
3.4. Mecanismul SFA	67
3.5. Formalizarea mecanismelor de sustenabilitate fiscală	69
CAPITOLUL 4. REZILIENȚA INSTITUȚIONALĂ.....	74
4.1. Conceptul de reziliență	74
4.1.1. Literatura de specialitate	74
4.1.2. Efectele perturbărilor asupra sistemelor.....	79
4.1.3. Familia conceptuală a rezilienței.....	80
4.1.4. Definirea conceptului de reziliență.....	82
4.2. Conceptul de reziliență instituțională.....	83
4.2.1. Literatura de specialitate	83
4.2.2. Definirea conceptului de reziliență instituțională.....	86
4.3. Conceptul de rezilientor	88
CAPITOLUL 5. REZILIENȚA FISCALĂ	93
5.1. Conceptul de reziliență fiscală	93
5.2. Rezilientori fiscali.....	96
5.2.1 Definirea rezilientorului fiscal	96
5.2.2. Clarificarea conceptului de rezilientor fiscal.....	99
5.2.3. Clasificarea rezilientorilor fiscali	100
5.2.4. Proiectarea rezilientorilor fiscali	101
5.2.5. Mecanismul rezilientorului fiscal.....	102
CAPITOLUL 6. ACȚIUNEA REZILIENTORULUI FISCAL - STUDIU DE CAZ	104
6.1. Considerații metodologice	104
6.2. Postdicția	107
CAPITOLUL 7. REZILIENȚA FAȚĂ DE ȘOCURILE NON-ECONOMICE EXTERNE.....	117
7.1. Literatura de specialitate	117
7.2. Preambul – conceptul de șoc non-economic extern.....	119

7.2.1. Definirea șocului	119
7.2.2. Definirea șocului non-economic	121
7.2.3. Definirea șocului non-economic extern	122
7.2.4. Criterii de clasificarea a șocurilor non-economice externe	123
7.3. Particularitățile rezilienței față de șocul non-economic extern	124
7.3.1. Metodologia identificării șocului non-economic extern	124
7.3.2. Conceptul de dispozitiv instituțional de identificare/semnalizare a șocului non-economic extern	131
7.4. Șocul non-economic extern „pandemia COVID-19” – situația României	133
7.5. Scurtă formalizare a rezilientorului fiscal privind șocul non-economic extern	143
7.5.1. Schema logică de acțiune a rezilientorului	144
7.5.2. Aspecte formale.....	148
7.5.2.1. Identificarea șocului non-economic extern	148
7.5.2.2. Evaluarea șocului non-economic extern	149
7.5.2.3. Funcționarea rezilientorului.....	153
7.5.2.4. Propuneri instituționale.....	156
CAPITOLUL 8. CONCLUZII ȘI PERSPECTIVE DE CERCETARE.....	158
BIBLIOGRAFIE.....	165

LISTA FIGURILOR

Figura 1.1. Clase de obiecte economice și clase de acțiuni economice	29
Figura 1.2. Transmiterea mesajului normativ	33
Figura 1.3. Modelul logic al politicii fiscale.....	40
Figura 2.1. Conexiunea inversă	47
Figura 2.2. Sistemul staționar	49
Figura 2.3. Sistemul stabil	51
Figura 2.4. Sistemul sustenabil.....	52
Figura 2.5. Sustenabilitatea.....	55
Figura 2.6. Sistem - sistem sustenabil – sistem autopoietic	57
Figura 3.1. Mecanismul de funcționare a SFA	69
Figura 3.2. Rata marginală de substituție dintre K și L	70
Figura 4.1. Comportamentul sistemului în urma acțiunii unei perturbări.....	79
Figura 4.2. Familia conceptuală a rezilienței	81
Figura 5.1. Cantitatea de acțiune a rezilientorului fiscal.....	103
Figura 7.1. Caracteristicile societății reziliente.....	118
Figura 7.2. Schema logică de identificare, prin dispozitivul instituțional, a unui șoc non-economic extern.....	132
Figura 7.3. Schema logică de funcționare a rezilientorului fiscal-bugetar (I).	145
Figura 7.4. Schema logică de funcționare a rezilientorului fiscal-bugetar (II).....	145
Figura 7.5. Schema logică de funcționare a rezilientorului fiscal-bugetar (II).....	149
Figura 7.6. Curba de indiferență între coeficienții de ajustare φ_{ra} și rBa	155
Figura 7.7. Funcționarea logică a rezilientorului privind șocul non-economic extern.	156

LISTA TABELELOR

Tabelul 6.1. Investițiile publice și PIB-ul din România în perioada [2000,2021].....	108
Tabelul 6.2. Volatilitatea investițiilor publice și a PIB-ului pentru perioada [2000, 2021].....	108
Tabelul 6.3. Variația cheltuielilor publice făcute pentru investiții publice în perioada [2000,2021].....	109
Tabelul 6.4. Volatilitatea PIB și a cheltuielilor publice pentru investiții publice pentru perioada [2000, 2010].....	110
Tabelul 6.5. Volatilitatea PIB și a cheltuielilor publice pentru investiții publice pentru perioada [2000, 2011].....	110
Tabelul 6.6. Volatilitatea PIB și a cheltuielilor publice pentru investiții publice pentru perioada [2000, 2012].....	110
Tabelul 6.7. Volatilitatea PIB și a cheltuielilor publice pentru investiții publice pentru perioada [2000, 2013].....	110
Tabelul 6.8. Volatilitatea PIB și a cheltuielilor publice pentru investiții publice pentru perioada [2000, 2014].....	111
Tabelul 6.9. Volatilitatea PIB și a cheltuielilor publice pentru investiții publice pentru perioada [2000, 2015].....	111
Tabelul 6.10. Volatilitatea PIB și a cheltuielilor publice pentru investiții publice pentru perioada [2000, 2016].....	111
Tabelul 6.11. Volatilitatea PIB și a cheltuielilor publice pentru investiții publice pentru perioada [2000, 2017].....	111
Tabelul 6.12. Volatilitatea PIB și a cheltuielilor publice pentru investiții publice pentru perioada [2000, 2018].....	112
Tabelul 6.13. Volatilitatea PIB și a cheltuielilor publice pentru investiții publice pentru perioada [2000, 2019].....	112
Tabelul 6.14. Volatilitatea PIB și a cheltuielilor publice pentru investiții publice pentru perioada [2000, 2020].....	112
Tabelul 6.15. Volatilitatea PIB și a cheltuielilor publice pentru investiții publice pentru perioada [2000, 2021].....	112
Tabelul 6.16. Coeficientul de devansare a volatilității PIB față de volatilitatea cheltuielor publice.....	113
Tabelul 6.17. θ efectiv calculat pentru perioada [2010, 2021]	113
Tabelul 6.18. Valoarea lui θ calculat pentru perioada [2001, 2021]	114
Tabelul 6.19. θ efectiv și θ calculat pentru perioada [2010, 2021]	115
Tabelul 6.20. Ajustarea cheltuielilor publice cu mărimea M^+	115

LISTA GRAFICELOR

Grafic 1.	Deficitul bugetar al României (% din PIB) în perioada 2007-2021	136
Grafic 2.	Deficitul bugetar/ excedent bugetar (% din PIB) în statele membre UE în anul 2020 și anul 2021.....	137
Grafic 3.	Datoria publică (% din PIB) a statelor membre UE în anii 2020 și 2021	138
Grafic 4.	Evoluția datoriei publice a României (% din PIB) în perioada 2007-2021	138
Grafic 5.	Evoluția veniturilor și cheltuielilor ale UE-27 (% din PIB) în perioada 2007-2021	139
Grafic 6.	Evoluția veniturilor și cheltuielilor ale UE-27 (miliarde Euro) în perioada 2007-2021	140
Grafic 7.	Veniturile și cheltuielile publice (%din PIB) ale statelor membre UE-27 în anul 2020.....	140
Grafic 8.	Veniturile și cheltuielile publice (%din PIB) ale statelor membre UE-27 în anul 2021.....	141
Grafic 9.	Evoluția cheltuielilor totale și a veniturilor totale (% din PIB) ale României în perioada 2007-2021	142
Grafic 10.	Evoluția veniturilor și cheltuielilor ale României (miliarde Euro) în perioada 2007-2021	143

ACRONIME ȘI ABREVIERI

ANAF	Agencia Națională de Administrare Fiscală
BP	Bunuri publice
FMI	Fondul Monetar Internațional
HoReCa	Hoteluri, restaurante, cafenele – acronim folosit în industria ospitalității
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OPBRD	Structura de bază a rezilientorului formată din: observator, creatorul pragurilor operaționale, calculatorul ratei de ajustare a bazei de impozitare, calculatorul ratei de ajustare a ratei de impozitare, decidentul măsurilor normative
PIB	Produsul intern brut
PF	Politică fiscală
PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență
PP	Politică publică
PPA	Politică publică de ajustare
PS	Predicat de suficiență
PSC	Pactul de Stabilitate și Creștere
PSRF	Predicate de suficiență suplimentare pentru reziliența fiscală
PSRI	Predicate de suficiență suplimentare pentru reziliența instituțională
RI	Reziliența instituțională
RF	Reziliența fiscală
RZ	Rezilientor
RZF	Rezilientorul fiscal
SF	Sustenabilitatea fiscală
SFA	Stabilizator fiscal automat
SFS	Sistem fiscal sustenabil
TEU	Tratatul privind Uniunea Europeană
TFUE	Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene
TVA	Taxa pe valoarea adăugată
UE	Uniunea Europeană

INTRODUCERE

Pandemia COVID-19 a dezvăluit fragilitatea societăților și a amplificat inegalitățile profunde care există atât în interiorul țărilor, cât și între acestea. De asemenea, a subliniat importanța științei și a disponerii de sisteme informaționale solide pentru luarea deciziilor, astfel încât actualele modele de producție, distribuție și consum să fie transformate în modele sustenabile și reziliente.

Pandemia COVID-19 și efectele sale complexe la nivelul societăților au determinat o reevaluare a modului de abordare a crizelor sistemice la nivelul statelor și a subliniat necesitatea unui sistem de guvernare adecvat care să detecteze și să trateze rapid o problemă localizată, astfel încât acțiunile multisectoriale imediate să poată fi puse în aplicare înainte de a deveni o criză generalizată.

O societate rezilientă trebuie să fie capabilă să asigure bunăstarea individuală și socială a generației actuale fără a o compromite pe cea a generațiilor viitoare, adică, societatea să fie capabilă de o distribuție echitabilă a bunăstării la nivel intragenerațional și intergenerațional. După producerea unui șoc, pierderile sunt inevitabile la nivelul unei societăți, dar societatea rezilientă tinde să-și refacă nivelul de bunăstare inițial și să asigure funcționalitatea sa.

Creșterea capacității de reziliență a statelor în fața potențialelor șocuri, indiferent de natura acestora, a devenit una dintre cele mai importante probleme pentru securitatea statelor. Instituțiile publice ar trebui să-și asume rolul de a proiecta transformări la nivelul sistemelor, astfel încât să atenueze daunele produse de șocuri și să-și pregătească cetățenii pentru viitoarele șocuri prin creșterea capacității de reziliență.

În contextul actualelor provocări, tema tezei de doctorat este de mare interes atât pentru comunitatea științifică, cât și pentru decidenții politici de la nivel național și mondial. Problematika sustenabilității fiscale a reprezentat de-a lungul timpului o preocupare de vârf mai ales pentru instituțiile publice cu atribuții în acest sens.

Alegerea temei de cercetare a avut la bază următoarele considerente: relevanța teoretică a subiectului la nivelul comunității academice, interesul științific al autoarei și al conducătorului de doctorat în privința politicilor publice, potențialul practic al acestei teme de cercetare și anume, rezultatele

de natură instrumentală ale cercetării ar putea constitui sugestii pentru preluarea în politica fiscal-bugetară.

Obiectivul fundamental al tezei de doctorat îl reprezintă identificarea, descrierea și proiectarea dispozitivelor instituționale care să asigure reziliența, ca mijloc de sustenabilizare, atât în interiorul sistemului fiscal, cât și cu privire la perturbările externe.

Pentru atingerea obiectivului fundamental s-au identificat mai multe obiective intermediare. Aceste obiective au avut în vedere: conceptualizarea și formalizarea logică și matematică a sustenabilității unui sistem, conceptualizarea și formalizarea logică și matematică a sustenabilității sistemului fiscal, conceptualizarea și formalizarea logică și matematică a rezilienței instituționale, conceptualizarea și formalizarea logică și matematică a rezilienței fiscale, conceptualizarea și formalizarea logică și matematică a stabilizatorilor fiscali automați, conceptualizarea și formalizarea logică și matematică a rezilientorilor fiscali automați.

În vederea atingerii obiectivelor tezei de doctorat un prim pas a constat în studierea literaturii de specialitate pentru înțelegerea diverselor opinii exprimate de mediul academic cu privire la aspectele abordate în cadrul acestei cercetări.

Cele mai importante contribuții ale tezei de doctorat sunt prezentate succint în paragrafele următoare.

În plan teoretico-conceptual, teza de doctorat a clarificat conceptele de sustenabilitate și reziliență, ceea ce reprezintă o contribuție pe planul cercetărilor teoretice de profil.

În plan metodologico-instrumental, lucrarea a realizat formalizarea sustenabilității și rezilienței, ceea ce reprezintă o contribuție pe planul tehnicilor de abordare a acestor concepte în cercetarea aplicativă.

În plan instituțional, lucrarea poate oferi soluții de reproiectare a politicii fiscale în așa fel încât să se asigure funcția de reziliență a acesteia.

În plan empiric, teza de doctorat oferă o evaluare a „stării” de sustenabilitate fiscală la nivel național prin testarea funcției reziliente pe baza seriilor de date ale variabilelor acesteia.

Având în vedere atingerea obiectivelor propuse, teza de doctorat a fost structurată pe opt capitole. Primele șapte capitole cuprind mai multe subcapitole care aprofundează subiectele abordate, iar ultimul capitol al tezei de doctorat vizează contribuțiile originale ale cercetării, precum și direcțiile viitoare de cercetare pe care le deschide actuala lucrare.

Primul capitol al tezei de doctorat, *Fenomenul fiscal – aspecte conceptuale*, este format din cinci subcapitole în care sunt clarificate următoarele concepte: bunul public, externalitatea, politica publică, politica publică de ajustare, politica fiscală - specie a politicii publice de ajustare. De

asemenea, se prezintă aspecte ale fenomenului fiscal și ale comportamentului fiscal și se propune formalizarea logică și matematică a politicii fiscale.

Fenomenul fiscal reprezintă obiectivarea acțiunii contribuabililor și a interacțiunii acestora cu autoritatea normativă, având ca finalitate atingerea obiectivului fiscal, iar comportamentul fiscal reprezintă comportamentul contribuabililor, finalitatea acestuia fiind, de asemenea, atingerea obiectivului fiscal. Autoritatea normativă urmărește atingerea obiectivului fiscal prin generarea unor comportamente fiscale adecvate care să conducă la atingerea scopului dorit.

Abordările asupra conceptului de bun public expuse în cadrul acestui capitol evidențiază faptul că bunurile publice sunt furnizate de către sectorul public, fiind achiziționate din bani publici și respectă principiul non-excluderii și non-rivalității; acestea fiind considerate externalități pozitive.

Pandemia COVID-19 a atras atenția asupra rolului esențial al statului în furnizarea de bunuri și servicii publice și a determinat decidenții politici să-și îndrepte atenția către realizarea de strategii pentru reorganizarea sectorului public, astfel încât acesta să fie capabil să răspundă în fața unor astfel de șocuri în mod eficient, iar cetățenii să-și recapete încrederea în instituțiile statului.

Al doilea capitol, *Sustenabilitatea sistemelor*, este compus din cinci subcapitole și are ca obiectiv principal clarificarea conceptuală a sustenabilității și formalizarea logică și matematică a acestui concept. De asemenea, capitolul doi prezintă o analiză a relației dintre conceptele de staționaritate, stabilitate și sustenabilitate, dar și relația dintre conceptul de auto-poieză și conceptul de sustenabilitate. Conceptul de sustenabilitate este analizat din perspectiva sistemului, urmând să fie particularizat la nivelul sistemului fiscal în următoarele capitole. Totodată, în acest capitol se clarifică și conceptul de sistem, având în vedere importanța acestuia în analiza conceptelor din cadrul tezei de doctorat și anume, raportarea tuturor conceptelor analizate la conceptul de sistem.

Cea mai cunoscută definiție a sustenabilității este cea prezentată în Raportul Brundtland din anul 1987 și se referă la satisfacerea nevoilor generației actuale fără a compromite satisfacerea nevoilor generațiilor viitoare. O altă abordare a sustenabilității frecvent utilizată în diverse cercetări are la bază cele trei dimensiuni ale dezvoltării sustenabile: calitatea mediului, echitatea socială și beneficiile economice.

Capitolul trei, *Sustenabilitate fiscală*, este alcătuit din cinci subcapitole și propune definirea și analiza din perspectivă logică a conceptului de sustenabilitate fiscală, precum și formalizarea logică și

matematică a acestui concept. Definirea conceptului de sustenabilitate fiscală s-a realizat prin particularizarea conceptului de sustenabilitate, identificându-se predicate de suficiență suplimentare. Totodată, se clarifică conceptul de stabilizator fiscal automat și se descrie mecanismul de funcționare a stabilizatorului fiscal automat, dar și importanța condițiilor instituționale în proiectarea unui stabilizator fiscal automat și rolul carioajului instituțional asupra mecanismului de funcționare a stabilizatorului fiscal automat.

Eficacitatea utilizării stabilizatorilor fiscali automați este o problemă intens dezbătută de comunitatea științifică internațională. Specialiștii care susțin utilizarea stabilizatorilor fiscali automați sunt de părere că aceștia sunt o componentă importată a stabilizării fiscale, acționând ca o funcție de reglare prin stimularea economiei în perioadele de recesiune și moderarea acesteia în perioadele de boom economic.

Capitolul patru, *Reziliența instituțională*, este format din trei subcapitole și urmărește clarificarea conceptului de reziliență și formalizarea logică a acestui concept. Definirea conceptului de reziliență s-a realizat dintr-o perspectivă logică prin identificarea predicatelor de suficiență, realizându-se și analiza logică a acestora. Totodată, se clarifică și conceptul de reziliență instituțională. De asemenea, s-a propus și o familie conceptuală a rezilienței formată din următoarele concepte: stabilitatea, robustețea, auto-poieza, inerția, homeostazia, antifragilitatea, sustenabilitatea. Cea mai importantă contribuție a acestui capitol la atingerea obiectivului fundamental al tezei de doctorat o reprezintă introducerea și dezvoltarea unui nou concept și anume, conceptul de rezilientor, pentru care se propune o definiție pe baza predicatelor de suficiență constructive și funcționale și se realizează o clasificare având în vedere trei criterii.

Deși, conceptul de reziliență a fost îndelung dezbătut de comunitatea științifică internațională nu s-a ajuns la un consens în ceea ce privește definirea acestuia. Dacă unele definiții au în vedere etimologia cuvântului (*resilio - a sări înapoi*) și se referă la reziliență ca fiind „saltul înapoi” la starea sau calea pre-existentă a unui sistem în urma unui șoc, stare sau cale care sunt presupuse a fi stabile sau de echilibru, altele au în vedere capacitatea sistemului de a absorbi șocul fără a-și schimba identitatea. Importante sunt și abordările care fac referire la reziliența indivizilor și au în vedere capacitatea acestora de a se adapta în fața traumelor, stresului sau diverselor situații de criză, astfel încât să fie capabili să-și mențină sau să-și recâștige sănătatea psihică inițială. Reziliența abordată din perspectiva capacității de adaptare și prosperitate a sistemului presupune existența mai multor stări ale sistemului, având în vedere adaptarea cu succes a sistemului în timpul producerii șocului și după terminarea acestuia; starea sistemului

post-perturbare putând fi chiar mai bună decât starea de dinaintea producerii perturbării.

Capitolul cinci, *Reziliența fiscală*, alcătuit din două subcapitole, are ca obiectiv principal clarificarea conceptului de reziliență fiscală și a conceptului de rezilientor fiscal dintr-o perspectivă logică pe baza predicatelor de suficiență identificate, fiind descris și mecanismul de funcționare a rezilientorului fiscal. În plus, în acest capitol s-a dorit să se clarifice conceptul de rezilientor fiscal la nivel sintactic și pragmatic și s-a realizat și o clasificare a rezilientorilor fiscali.

Capitolul șase, *Acțiunea rezilientorului fiscal – studiu de caz*, reprezintă studiul de caz al prezentei cercetări. Acest capitol evidențiază modul în care acționează rezilientorul fiscal la variația valorii variabilei țintă pe care o controlează, astfel încât valoarea acestei variabile să fie readusă la valoarea de dinaintea producerii șocului la care a fost supus sistemul. Capitolul prezintă construirea unei funcții rezilientoare care să asigure sustenabilitatea fiscală și construirea seriilor de date pentru variabilele implicate în formalizarea funcției rezilientoare. Se consideră cazul României și se calculează un coeficient care arată devansarea variației PIB față de variația cheltuielilor publice. În urma calculelor se stabilește o ajustare a cheltuielilor publice urmând metodologia propusă în cadrul studiului de caz.

Capitolul șapte, *Reziliența față de șocurile non-economice externe*, este format din cinci subcapitole și propune o metodologie de identificare a șocului non-economic extern, având în vedere și dispozitivele instituționale de identificare/semnalizare a șocului non-economic extern și o evaluare a situației României în contextul pandemiei COVID-19. De asemenea, în acest capitol se propune și o formalizare a rezilientorului fiscal privind șocul non-economic extern.

Pandemia COVID-19 a readus în prim-plan importanța studierii conceptului de șoc, punându-se accent pe natura șocului, caracteristicile acestuia și modul în care sunt pregătite societățile să răspundă șocului. Foarte multe opinii din rândul comunității academice consideră că modul în care sistemul răspunde șocului este determinat, în principal, de cele două caracteristici definitorii ale șocului și anume, intensitatea și persistența acestuia. Efectele pe care le-a produs pandemia COVID-19 la nivel mondial a evidențiat atât punctele slabe ale sistemelor de sănătate ale țărilor, cât și deficiențele întregului sistem public în ceea ce privește capacitatea de răspuns în fața unui astfel de șoc, având în vedere necesitatea satisfacerii nevoilor sociale prin furnizarea de bunuri și servicii publice de calitate.

CONSIDERAȚII METODOLOGICE

În cadrul acestei teze de doctorat, definirea conceptelor s-a realizat dintr-o perspectivă logică, prin identificarea unor atribute logice numite în continuare predicate de suficiență.¹ Dacă aceste atribute logice sunt verificate în totalitate de o entitate oarecare îi atribuie acesteia o anumită calificare. Așadar, definiția conceptului analizat este rezultatul identificării predicatelor de suficiență și analizei logice a acestora.

Analiza logică a predicatelor de suficiență identificate pentru un anumit concept trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- *independența* - această condiție se referă la faptul că niciun predicat de suficiență nu este un rezultat logic al altui predicat de suficiență;
- *consistența* - această condiție se referă la faptul că niciun predicat de suficiență nu este contradictoriu cu alt predicat de suficiență;
- *completitudinea* - această condiție se referă la verificarea concomitentă a predicatelor de suficiență, ceea ce furnizează calificarea urmărită.

Pe parcursul lucrării s-au utilizat următoarele notații:

- C – conceptul care urmează a fi definit pe baza predicatelor de suficiență;
- P – predicatul de suficiență identificat;
- M - mulțimea predicatelor de suficiență, unde:
 $M = \{P_1, P_2, \dots, P_n\}$, n - număr natural.

Astfel, pentru definirea unui concept din cadrul acestei teze de doctorat se consideră următoarele etape:

- identificarea punctuală a predicatelor de suficiență;
- analiza logică a conceptului prin examinarea condițiilor de independență, consistență și completitudine ale predicatelor de suficiență identificate;

¹ Această metodă de analiză logică, pe baza predicatelor de suficiență, este utilizată în lucrările științifice elaborate de domnul prof.univ.dr. Emil Dinga, conducător de doctorat în cadrul SCOSAAR și îndrumător al prezentei teme de cercetare doctorală și fundamentează înțelegerea conceptelor economice propuse a fi definite și analizate în cadrul acestei teze de doctorat.

- definirea conceptului pe baza predicatelor de suficiență identificate.

Analiza de independență presupune că niciunul dintre predicatele de suficiență identificate nu este rezultatul logic al altui predicat de suficiență identificat. Se vor compara predicatele de suficiență identificate luate două câte două, iar numărul de cazuri ce va fi analizat este de C_n^2 .

Analiza de consistență presupune că niciunul dintre predicatele de suficiență identificate nu este contradictoriu cu un alt predicat de suficiență. Astfel, se vor compara predicatele de suficiență identificate luate două câte două. La fel ca în cazul condiției de independență vor fi supuse analizei C_n^2 cazuri, după următoarea formulă:

$$C_n^2 = \frac{n!}{2! \cdot (n-2)!}, n \geq 2.$$

Analiza de completitudine presupune verificarea simultană a predicatelor de suficiență identificate, urmărindu-se validarea principiului lui Leibniz și anume, principiul rațiunii suficiente. Așadar, analiza de completitudine presupune verificarea caracterului suficient al predicatelor identificate, adică relevanța simultană a acestora pentru conceptul supus analizei.

Pe parcursul acestei teze de doctorat se vor analiza și predicatele de suficiență suplimentare. Acestea reprezintă acele atribute logice ale unui concept considerat a fi specie a unui alt concept care deja a fost analizat.

După ce s-a realizat definirea conceptului analizat, în cadrul acestei lucrări s-a propus și o formalizare logică a conceptului respectiv, avându-se în vedere mulțimea predicatelor de suficiență identificate și analizate.

